

Mennyi 800 P tőkének $4\frac{1}{2}\%$ -os kamata 40 napra?

Megoldás: 800 P-nek $4\frac{0}{0}$ -os 1 évi kamata	32 P
$\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ -os 1 „ „	4 P
4 $\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ -os 1 évi kamata	36 P
4 $\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ -os 1 havi „ =	36 : 12 = 3 P
4 $\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ -os 10 napi „ =	1 P
4 $\frac{1}{2}\frac{0}{0}$ -os 40 napi kamata =	4 P

III. Összefoglalás. A gyakorlati példák megoldása alkalmaival levont szabályszerűségek közös megállapítása.

1940. október 4. hete.

Olvasás és olvasmánytárgyalás.

VII. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Petőfi Sándor. (Életrajza, költészetének ismertetése, méltatása.)

Nevelési cél: Nagyjaink megismerése, megbecsülése. Nemzeti öntudat ápolása.

Szemléltetés: Képszemléltetés = szülőháza, arcképe, a János vitéz-ből vett képek, halála, félegyházi szobra (amely valamikor a fehéregyházi csatatéren állott), költeményeiből vett részletek. A Petőfi költeményeiből eddig tanultak felujtása.

I. *Előkészítés.* a) *Számonkérés.* A mult órán tárgyalt nagy íróról tanultak felujtása.

c) *Célkitűzés.* Sok szép költeményt ismertek már Petőfi Sándortól is! Beszéljünk ma róla!

II. *Tárgyalás.* a) *Petőfi Sándor életrajza.*

1823 január 1-én született Kiskőrösön. (Atyja Petrovics István, anyja Hruz Mária.) Apja büszke magyar, szigorú, uralgó természetű ember, anyja gyöngéd, képzelődésre hajló lelkű, rendtartó asszony volt. Sándor külsejére nézve szikár termetű, barna arcszínű, anyjához hasonlított. Lelkében mindkettőjüktől örökölt tulajdonságokat. Irni, olvasni Kiskőrösön kezdett. Iskoláit Pesten, Aszódon, Selmecen végezte. — Atyja, aki mérsáros volt. vagyonilag tönkremegy (1838—39), fiát nem segítheti tanulmányai folytatásában. Petőfi beáll katonának (Grác, Zágráb 1840—41). De megbetegszik, leszerelik, hazafelé való útjában beiratkozik a pápai gimnáziumba. Itt ismeri meg Jókait. Csakhamar ezt is otthagyja, színész lesz. Majd sok szenvedés után élete legszomorúbb telét (1843—44) tölti Debrecenben, ahol hideg szobában, sokszor éhezve, írja meg legszebb költeményeit. Innen indul Pestre egész vagyonával: egy csoportnyi költeménnyel. Ott az akkori legnagyobb magyar költőt, Vörösmarty-t keresi fel, aki fölismeri hatalmas tehetségét,

verseit kiadja, neki állást szerez. Ezzel megindul a dicsőség útján (1844–46.) Biztos megélhetése van, népdalait az egész országban ajkára veszi a nép (Befordultam a konyhára, A virágnak megtiltani nem lehet..., Fürdik a holdvilág stb.) Első útja sorsa jobbrafordulásakor szüleihez vezet. (Füstbe ment terv... A fekete kenyér... Anyám tyúkja, A jó öreg kocsmáros... stb.) Majd 1847-ben megnősül, feleségül veszi Szendrey Juliát, aki maga is költői lelkű leány. Élete legboldogabb néhány hete köszönt reá, (Reszket a bor, mert... Minek nevezzelek? stb.) de már megérzi boldogsága rövidségét (Szeptember végén), érzi a szabadságharc kitörését (Mit varrogatsz ott?). Pestre költözik feleségével, részt vesz a pesti márciusi események irányításában (Nemzeti dal = Talpra magyar!). A szabadságharc kitörésekor Bem erdélyi seregébe áll be (1848 október.) A lengyel szabadsághős fiaként szereti a költőt, százdossá nevezi ki, s maga mellé veszi, nehogy veszedelem fenyegetse a nemzet csalóányát. 1849 július 29-én elesik a Segesvár melléti fehéregyházai síkon, hogy beteljesedjen jóslata: „Ott essem el én, a harc mezején (Egy gondolat bánt engemet...)”

b) *Költészetének ismertetése.*

1844 koratavasán, ónos esőben, kiéhezve, rongyosan haladt a debreceni országúton egy kikopott vándorszínész. „Arcán megfagytak a könnyek, melyeket a nyomorúság és a tél hidege fakasztott.” Hóna alatt kis iratesomó. Pestre igyekezik. Már alig bírják lábai, de nagy, égő szemében ott lobog a lángész tüze. Ez az ismeretlen vándor néhány év alatt, mint üstökös szárnyal fel a magyar égre, hogy ott szikrázva-égve beleragyogjon a világ népeinek szemébe s ahogy jött, olyan hirtelen behulljon a végtelen éjtszakába...

Amikor Pesten Vörösmarty kiadta verseit, híre-neve egyszerre bejárta az országot. Verseit olvasva mindenki érezte, hogy soha nem remélt magaslatra emeli a magyar költészetet s a világirodalom lángelméi sorába emelkedik.

Országos nevét *népdalaival* szerezte, amelyet művészi magasságra emelt. (Bemutatás vagy felidézés: Temetésre szól az ének..., Befordultam a konyhára..., A szerelem, a szerelem..., Alku, Megy a juhász számaron..., stb.) Átvette a népdal népies hangját és szerkezetét. Petőfi népdalai a tartalom és alak mesterkéletlen összhangját mutatják. Az előadás drámaisága, a dalkezdet festőisége (pl. Fürdik a holdvilg az ég tengerében...), a természeti képek hangulatossága és a találó hasonlatok (Reszket a bokor, mert madárka szállott rá, reszket a lelkem, mert — eszembe jutottál...) költői hangulatba ringatják az olvasót.

Családi költészete új jelenség irodalmunkban. Előtte alig hangzott el költeményben a szülők iránti szeretet olyan nyíltan s lelkesen, mint nála, mert attól féltek, hogy gyöngédte-

lenné lesznek. Petőfi megénekelte jó édesanyját, édesatyját, testvérét, barátait. (Füstbe ment terv..., Apám mestersége, meg az enyém... Jó öreg kocsmáros... István öcsémhez stb.)

De éppen ilyen nagyot alkotott *szerelmi költészetében* is. Nincs magyar költő — de külföldön is alig találunk hozzá hasonlót! — aki szívének mámorát hasonló finomsággal tudná kifejezni. Feleségéhez írt költeményei utolérhetetlen művészi alkotások. (Reszket a bokor, mert..., Minek nevezzelek? — Feleségek felesége... Szeptember végén...) E költemények ma már több, mint 45 nyelven hirdetik a nagy magyar költő halhatatlanságát.

Hazafias költeményei a nemzeti eszmék zászlóvivői. Nem a mult dicsőségén borong, mint elődei, rendületlenül hirdette, hogy hazánknak élni, boldogulnia kell. (Szabadság, szerelem, E kettő kell nekem, Szerelmemért feláldozom Az életet, Szabadságért feláldozom Szerelmemet...) Reszkető megindultsággal gondol hazájára (Honfi dal.) Még bordalai egy részének is hazafias érzelem ad nemesebb tartalmat. Boldognak mondja azt, aki meghalhat a hazáért, szabadságért (Egy gondolat bánt engemet...) Petőfi a jövőbe nézett (Véres napokról álmodom...)

Párját ritkítja költészetünkben Petőfi *leíró és elbeszélő költészete* is. Szakít azzal a külföldi utánzással, amely szépséget csak a hegyvidékben talál. Petőfi előtt kitárult a magyar puszták s költeményeiben a természeti nagyszerűségek birodalmaként mutatta be azt. Tájat festeni nem tudott nála senki jobban. (Kutyakaparó, A Tisza, Az Alföld, Kis-Kunság, A csárda romjai stb.) Éppen ilyen nagyszerű az életképekben is, amelyekben az önérzetes magyar parasztleányeket (Falu végén kurta kocsmán...) a puszták egyszerű lakóit (Alku... Megy a juhász számaron...) és a boldog falusi estéket alig jellemezte valaki találóbban (Téli esték, Egri hangok) nála. Minden alakjába életet lehelt (Pató Pál úr, Sári néni, Pál mester stb.)

A népmese szálaiból és saját képzeletének csodás világából kelt szárnyra egyik legszebb elbeszélő költeménye: *János vitéz*. Benne a tiszavidéki, szorosabban a kiskunsági magyar-nak állított szobrot. Kukorica Janesiban megtaláljuk a magyar ember tulajdonságait: bátor, nagylelkű, jószívű, hűséges, őszinte, becsületes. Önmagát írta le Bolond Istók című elbeszélő költeményében, amely tele van sugárzó meleggel.

Petőfi írt ezeken kívül böleselő költeményeket (Ha férfi vagy, Az örült.) Több népies elbeszélést is írt, utazásait *Uti jegyzetei*-ben s *Uti levelei*-ben örökítette meg. Írt színműveket (Tigris és hiéna), sőt franciából s angolból is fordított költeményeket, drámákat (Shakespeare: Coriolanus).

c) Méltatása.

Petőfi a maga erejéből fejlődött a világirodalom legnagyobbjai közé. Költeményeit lefordították a világ minden

művelt nemzetének nyelvére. A legnagyobb magyar lírai költő, hozzáfogható kevés akad a világirodalomban is. Költészetének főjellemvonása: tősgyökeres magyarsága. Dalaival meg-nemesítette a magyar népdalt. Családi költészetével új irányt hozott költészetünkbe. A költészet számára fölfedezte az Alföldet. Szerelmi költeményei utolérhetetlen alkotások. 26 éves korában mint a világirodalom egyik legnagyobb alakja halt meg, — hogy költészete által örökre ott éljen az emberiség szí-vében.

III. *Összefoglalás.* Petőfi élete, költészete, méltatása rövid összefoglalása.

b) Házi feladat: Keressenek tősgyökeres mondásokat Petőfi költeményeiben.

1940. október 4. hete.

Történelem.

VII. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: A magyarság életmódja a vándorlás alatt.

Nevelési cél: őseink ismerete s ezzel a mult megbecsülése.

I. *Előkészítés.* a) *Számonkérés.* A magyarok eredete, őshazája és vándorlása felújítása, számonkérés.

b) *Célkitűzés.*

II. *Tárgyalás.* a) *Általános jellemzés.* Az ősmagyarok foglalkozása megfelelt vándorló életmódjuknak. Halásztak, vadásztak, prémekkel kereskedtek, de állattenyésztéssel is foglalkoztak, a földművelést azonban — bár már jól ismerték — rabszolgáikra bízták. Szálláshelyük kettős volt: téli és nyári. Télen a befagyott folyókhoz húzódtak, léket vágtak jegükön s úgy halásztak, tavasszal viszont füves-legelős tájakra vonultak, ahol állataikat legeltették, gabonát és hüvelyeseket termeltek. Az iráni népektől tanulták meg a bányászatot s a fémolvasztást, aminek különösen a fegyverkészítés és ötvösség szempontjából vették nagy hasznát. Ismerték már az aranyat, ezüstöt, vasat és rezet s értettek feldolgozásukhoz is. Szerették az ékszereket, a díszes ruházatot és fegyverzetet. Fegyvereiket, ruhájukat, háztartási cikkeiket, bőrből készült lószerszámaikat rendszerint maguk készítették. Kardjaikat azonban a Kaukázusból szerezték be. Ruházatuk anyaga prém, bőr, nemez, vászon, később pedig már selyem is volt. Vászonsátrakban laktak, melyeket farácsokkal erősítettek meg. Szomszédaikkal cserekereskedést folytattak.

b) *Társadalmi, családi életük.* Társadalmi szervezkedésük alapja a család volt. A török népekkel ellentétben, egynejtűségben éltek. A vőlegény (vevőlegény) a vőfély útján pré-